Рік II. ч. 203. (358) Неділя, 14. вересня 1941. Ціна 30 сот.

КРАКІВСЬКІ ВІСТІ

Щоденник, виходить кожного дня, крім неділь і свят

АДМІНІСТРАЦІЯ: Краків, Райхсштрассе 34. Тел. 280-39
РЕДАКЦІЯ: Краків, Ожешкової 7. — Тел. 104-81

„Krakauer Nachrichten" — Tageszeitung.
Administration; Reichsstrasse 34.
Schriftleitung; Orzeszkowagasse 7.

ПЕРЕДПЛАТА в краю і за кордоном: місячно . . . . . . 6 зол.
Курс 1 нім. марки = 2 зол., 5 чеських корон = 1 зол., 5 слов. кор. = 1 зол

Нові важкі втрати Англії на морі

Затоплено 28 кораблів містоти 164.000 тон.

ГОЛОВНА КВАТИРА ВОЖДА, 14. 9. — Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:

Офензивні дії на Сході розвиваються пляново й успішно.

Підводні човни знов атакували ворожі кораблі, що плили під конвоем — як це вже відомо з учорашнього звідомлення — і затопили чотири дальші торговельні кораблі, загальної містоти 19.000 тон, та три охоронні кораблі. Таким чином ворог утратив із цілого цього конвою 28 торговельних кораблів, загальн. містоти 164.000 тон.

В боях проти Англії летунство обкидало минулої ночі влучними бомбами три великі торговельні кораблі з ворожого конвою на схід від Ґрейт Ярмавтс. Дальші успішні атаки летунства були звернені проти летовищ середущої Англії та проти фабрик зброї й магазинів погінних матеріялів у південно-східній частині Англії. Підчас денного налету на Скейберавтс боеві літаки поцілили влучно бомбами важкого калібру одну фабрику.

У північній Африці німецькі боеві літаки вночі на 12. вересня збомбардували пристань Тобрук і магазини погінних матеріялів у пристані Суез. Безліч великих пожеж свідчила про успіх цієї атаки.

Британські літаки заатакували минулої ночі простір Франкфурту над Майном і Мангайму. Відломки бомб викликали деякі втрати між цивільним населенням у мешканевій дільниці.

Протилетунська артилерія зістрілила два ворожі літаки.

Бомбардування Одеси і Петербурга

БЕРЛІН, 14. 9. — Німецькі ескадри летунства, які підтримували дії сухопутної армії, перевели також 12. вересня численні важкі атаки на становища большевицьких військ та важні военні обєкти. Вночі на 12. вересня збомбардовано влучно численні військові обєкти в Петербурзі, викликуючи багато пожеж.

Німецькі боеві літаки перевели 11. вересня безліч успішних атак на портові обєкти в Одесі. Бомби заподіяли великі спустошення.

Підчас відлету німецькі летуни заобсервували пожежі великих розмірів.

—o—

V НІМЕЧЧИНА ПЕРЕМАГАЄ НА ВСІХ ФРОНТАХ !

Мета Рузвелта — панування над світом

НЮ-ЙОРК, 14. 9. — Рузвелт виголосив знову одну зі своїх звичайних промов із метою втягнути громадянство Злучених Держав в обійми війни. Згідно із сподіваннями використав він при цьому нагоду у звязку із зударом американського контрторпедовця „Ґріж" із одним німецьким підводним човном, хоча з німецького боку стверджено, що атака американського контрторпедовця не підлягала ніякому сумнівові. Уже в цілому світі відомий приказ, виданий фльоті Злучених Держав, стріляти з метою довести до такого інциденту. „Від тієї хвилини — заявив вкінці Рузвелт — німецькі та італійські кораблі випливають тільки на власне ризико на води, яких охорона має важне значіння для оборони Злучених Держав". Ця заява з бажанням панувати над неозначеним ближче морським простором є ясним доказом, що Злучені Держави змагають запанувати над світом.

Нові погрози Совітів

ГОСТРІ СЛОВА ПРОТИ БОЛГАРІЇ.

БЕРЛІН, 14. 9. — Москва подає, що Молотов передав 10. 9. болгарському послові в Москві Стоменфу „висловлену в гострих словах заяву совітського уряду", в якій критикується становище, яке болгарський уряд виявляв в останньому часі супроти Совітів. Совіти звертають увагу болгарського уряду, що становище Болгарії не покривається з нормальними і льояльними відносинами і грозять, що таке становище може пошкодити й самій Болгарії і болгарському народові.

Вікно в Европу забите

На північному відтинку східнього фронту йдуть бої під мурами колишньої столиці. Петербург окружений, над Невою залізні німецькі полки...

Нева і Петербург! Скільки про них у нашій історії. Туди пробивав вікно в Европу Петро І., цар-антихрист, переможець Мазепи й Карла XII. під Полтавою. На цих північних багнах він будував нову столицю, гординю свого імени. Там вигибали тисячі синів вільної козацької нації, гнаних із сонячної України в студені розтопи мостити гать своїми кістками. Петербург збудований на українських кістках — каже пословиця. І не тільки він, а всі ці Шлісельбурги, Кронштадти та інші твердині цього царя-реформатора.

Дика північ проглинула чимало сліз і поту народів, що їх завоювала Москва, та найбільше жертв довелося принести таки нашому многострадальному українському народові. Ці жертви приносив він та приносить по нинішній день, а все в імя всяких нових ідей московських „богоіскателів" і їх ненаситности.

Та на цьому вікні в Европу не скінчилось, тільки починалось; ще потім зазнала Україна цілої Голгофти від нових московських „реформаторів", які бралися вже не за вікно, а за цілу Европу, хотіли ввесь світ запалити.

І ради тієї нової „ідеї", щоб збудувати всесвітнє царство жидо-комуни, вигибали вже не десятки й сотні тисяч найкращих синів української землі, а цілі мільйони. Це була подвійна робота нових Петрів: нищення фізичне і розбудова „гігантичної червоної імперії", що мала все на світі перейти та перевищити.

Почались голоди, заслання на каторжні роботи. Не мали кінця, не переводились знущання та терпіння. Від пятилітки до пятилітки винищувано нарід щораз більше, витягаючи з нього всі соки, аж урешті доведено його до найнужденнішого раба, що не знає життя, не бачить усміху, ні сонця. Та чого не доконали жахливі голоди, цього доконувала розбудова важкого промислу й комунікації. Мозольна праця голодних, закріпощених рабів мала здвигати ці всі велити „комбінати", вирібні зброї, цю підготову на похід проти вільних, ще непоневолених націй Европи, а то й світа. Саме для цих военних приготувань будовано, крім фабрик зброї, ще всякі водні шляхи й канали.

Одним із цих каналів, що мали велике стратегічне значення на випадок війни, був Біломорський канал, інакше Сталіна, подуманий як друге вікно в Европу, на випадок, коли б зачинено ворота на Балтику. Цей гігант-канал із своїми штудерними спорудами мав доповнювати мурманський залізничний шлях, збудований підчас світової війни руками полонених. Це були найголовніші артерії сполуки з вільним Північним морем, а далі й з Атлантійським океаном.

І цей Біломорський канал збудований на українських кістках. Тисячі, тисячі кош-

тував він жертв і доповнив усю цю ґеґенну страждань українських засланців на півночі. Біломорський канал у парі з т. зв. Соловками — це найбільше українське цвинтарище, пекло на землі, в якому сини та внуки спокутували гріхи дідів і батьків, що не вміли в злагоді жити та разом стати в обороні волі.

Саме в оцих місцях найжахливішої каторги, в цій півночі, де Петро І. вибивав вікно в Европу, а Сталін у світ — розгортаються тепер найважливіші военні дії, що вже дали в підсумках нові висліди: Петербург окружений, Шлісельбурґ зайнятий, Фінський залив, над яким Петро І. збудував столицю, боронену низкою окремих твердинь — у володінню німецьких та фінських збройних сил. Також Біломорський канал у безнадійному положенню, бо тами його понищило німецьке летунство, а над рікою Свір стоять уже полки геройської Фінляндії.

Пішли на марне всі зусилля московських білих та червоних володарів. Вікно в Европу — вже забите...

—o—

Боротьба з українськими письменниками

Вже сама назва літературний фронт показує, наскільки большевики прикладали ваги літературній справі, вважаючи її одним із відтинків загального політичного фронту. Література справді була під спеціяльною опікою: хто йшов із владою і вихваляв її, мав і славу, і авта, і віллі, і навіть льокаїв (як драматург О. Корнійчук), хто ж стояв в опозиції, або бодай був чимось невдоволений, був нещадно ліквідований. І це було зовсім „конституційно", бо хоч сталінська конституція й давала теоретично всім свободу слова й друку, але ж проголошено її з завважою, що вороги народу не дістануть ні клаптика паперу, ні одної друкарської черенки. „Ворог народу" — дуже широке поняття, яке можна було відповідно розтягати і пристосовувати до кого треба, не диво тому, що нпр. нині нічого не знаемо про добру половину відомих літературних імен зперед, скажім, 10-ти років в Україні. Одних зліквідовано з відповідними процесами, бо владі могли бути потрібні евент. заяви-каяття і самоосуду, — інші зникли потихо, не знати куди і як; залишилися самі орденоносці, яких темами є виключно оспівування Сталіна, і всяка дрібнота, якій, при відповідній довві щастя, орденова бляшка в майбутньому може дати почесті і безплатні колійові переїзди.

Ми зумисне спиняемось саме на літературних справах в Україні. По програній збройній боротьбі літературний фронт став тим прибіжищем, куди подався мало не ввесь український активний елемент. Автім був це фронт у справжньому понятті цього слова, — мав же ж він і своїх убитих і ранених і розчавлених морально — цих останніх найбільше. Тому теж історик майбутнього, дивлячись на роки большевицької окупації України, якнайбільшу свою увагу зверне на те, що діялося на літературно-мистецькому фронті, де українські письменники довго не здавали своїх позицій і далі вели боротьбу на ідеологічному відтинку; в „соціяльний зміст" їх „національної формою" літератури не вірила навіть совкритика: вона заедно викривала „ухили" і робила, куди слід, доноси.

До найцікавіших справ того літературного фронту Україні належить проблема стилів. Це — цілий шлях того, як під натиском марксистської критики, однозначної з Чека, міняла свої форми українська література, щораз більше звужуючи свої межі та заникаючи. Марксистська критика мала в Україні зовсім спеціяльні завдання: головне було не показ якогось нового ідеалу мистецтва, а тільки боротьба із „псевдомарксистською критикою". (Резолюція агітпропаганди ЦК ВП(б)У із 28. 12. 1928). „Псевдомарксизм" — це було все те, що, прийнявши охоронний соціялістичний колір, без якого не було навіть доступу до видавництв і друкарень, вело далі свою роботу — в українських письменників, самозрозуміло, націоналістичну. Боротьба проти „ухилів" посилюється в Україні головно з приходом Постишева, що, прибравши свій московський шовінізм у полтавську вишивану сорочку, повів у підлеглій йому пресі критику найчистішого доносицтва. „Літературна газета", головно з 1937 р., читається, як якийсь слідчо-поліційний журнал!

Не тільки проти націоналізму йшла в совітській критиці боротьба. Вона воювала теж і проти ідеалізму за матеріялізм, проти „буржуазного естетизму", куди зачислювано всі справді культурні явища в Україні, як ось роботу українських неоклясиків. „Буржуазним естетизмом убито і зліквідовано найвидатніші українські журнали, ось як **Вапліте, Нову Генерацію, Літературний Ярмарок** і ін., не кажучи про поодиноких письменників, як Антоненка-Давидовича, знаменитого драматурга М. Куліша, О. Слісаренка, О. Донченка й ін.

Боротьба з ідеалізмом тісно повязана з боротьбою проти формалізму. З формалізмом було багато плутанини; отак, коли нпр. західня ідеалістична критика вважала його матеріялістичним, марксисти-матеріялісти — ідеалістично-буржуазним. (Ця плутанина, до речі, не оминула й нашої націоналістичної критики поцейбіч; так нпр. Дарія Віконська у своїй книжці „За силу й перемогу" атакує формалізм, уважаючи його большевицьким, тоді, коли ті від нього відхрещуються). Та для письменників головне лихо не в стилях, а в неокресленості самої „ортодоксальної" критики, що зміняла раз-у-раз свої „правди", жеручись сама із собою за власні „ухили" — богданівщину і переверзіянство, які для широких мас окреслено такою приступною формою: це — „еклектичне поєднання механічної меншевистсько-струвістської соціології з антисоціологічним ідеалістичним формалізмом"...

Цей хаос у марксистській критиці не обминув і України, де немало паперу задруковано про ці далекі і чужі українській літературі справи. Українська марксистська критика спрецизувалася коло 1934 р. з виходом книжки Костя Довгана „Принципи критико-бібліографічної оцінки", де мова про чисто партійну оцінку друкованої продукції. Там одним із головних завдань поkладено „викривати й викорінювати рештки націоналістичної контрреволюції на ідеологічному фронті, основний вогонь скермувати проти українського націоналізму — **головної небезпеки на Україні** на даному етапі, проти місцево-націоналістичного ухилу та примиренства до нього". До цього зводилася, як бачимо, „єдина творча метода пролетарського мистецтва". У противагу піднятій групою Хвильового теорії „боротьба двох культур" — марксистська критика поручає українській літературі „єдиний інтернаціональний фронт", що було однозначне з нерозривним звязком з літературами СССР, передусім російською (на яку орієнтуватись казав Горкій), далі „совітський патріотизм", „соціялістичну батьківщину", аж до „соціялістичного Києва"; навіть Рильський мусів написати збірку („Київ"), де вихвалював київські сади та його „огородника" Постишева. Та ці гасла ще не всі, бо були й інші конкретні, себто завдані письменникам, теми! Колективізація, оборона краю, червона армія, летуни і т. д. — яке б гасло не стало актуальне, туди зараз мусіли завертати увагу наші письменники. А далі ще — типовий совітський винахід — оспівувати „романтику буднів", себто опоетизовувати безнадійне й кошмарне совітське життя. Бо, хоч саме в романтизм (знову Хвильовий!) найбільш била совітська критика за те, що він ставить „примат індивідуа над колективом" і що він романтизує українське, розуміється націоналістичне, минуле, — вона була не від того, щоб прикрасити якось власний сірий світ на рожево.

Засуджуючи один за другим різні стилі, партія щораз більше повертала свою увагу на реалізм, як панівний стиль пролетарської літератури, що мав показати життя з погляду діялектичного матеріялізму. „Творчі питаня", про які ми згадували передше, тут набрали ще поглиблення. Отак, нпр., виринула преблема показу „совітського героя", чого домагався навіть сам **Сталін**. У 1936 р. Постишев у своїм рефераті перед комсомолом ткнув пальцем в око: — „великі люди пролетаріяту: Маркс, Енгельс, Ленін, Сталін — ця геніяльна плеяда пролетарських мислителів-революціонерів своїм образом дають нам прегарний зразок цієї справді нової людини"... І пішов спішний показ „нової людини" — зовсім не колективного робітника, а самого Сталіна: поеми, повісті, пісні, частушки і т. д. Це вкінці стало едино допускальною для українських письменників формою творчости. Хто не вірить, хай загляне хоч би у шкільні літературні читанки: всі великі імена сучасної української літератури показані виключно зі становища їх підходу до единої теми: Сталін.

Не диво, що гострий зворот української літератури до „братньої" зустрінувся головно по смерті Хвильового, вже не з пасивним примиренством, а з активною відповіддю найпалкіших. Розстріляний романтик українського моря О. Влизько, геніяльний хлопчина, заявив у свому зізнанні, що він орієнтувався і підготовляв збройне повстання... Можливо, що в тодішніх обставинах це була теж романтика, але це була теж і відповідь на спробу зробити з української культури якусь епігонську і третьорядну. Виступ його і товаришів доказав, наскільки літературний фронт був гостро політичним явищем і яка драматична й запекла боротьба йшла на його відтинках, — боротьба, що досі не вгаває.

Іще одно. Йдучи за рецептою Затонського „осідлати стихію", величезний натиск поклала партія на створення нового совітського фолькльору. Але цікаво, що нпр. співаник червоноармійця має всього кілька пісень українських авторів (на всіх до 50), а решта перекладені з російської мови; так і видко, що та „творчість" розцвіла в Україні не надто буйно. А створення фолькльору по свому зрозуміло українське селу у своїй власній „пісні про Сталіна":

Ні корови, ні свині,
тільки Сталін на стіні...

С. Г.

ВИЛОВЛЕНО 6.700 ВОРОЖИХ МІН НА ПІВН. ВІДТИНКУ СХІДНЬОГО ФРОНТУ.

БЕРЛІН. Німецькі військові частини мали нові великі осяги у завзятих боях підчас останніх днів на північному відтинку східнього фронту. Німецьківвідділи пробивалися при завзятому большевицькому спротиві через широкі мінові застави та совітські полеві окопи й бункри. На відтинку одного німецького корпусу виловлено підчас боїв 9 і 10 вересня разом 6.700 мін. Без огляду на мінові застави і спротив совітських вояків захоплено совітські окопи та одну місцевість. Большевики втратили на цьому відтинку 1200 полонених, 12 панцирних авт, 60 гармат та велику кількість іншого военного приладдя. Німецькі війська на іншому місці того ж відтинку мали в успішному пробої дальші теренові осяги й захопили 10. 9. 1920 полонених.

Мурманська залізниця і Біломорський канал

На півночі східнього фронту дісталися в орбіту военних дій дві найважніші большевицькі артерії — мурманська залізниця і Боломорський канал, що лучить Балтик із Північним океаном. Мурманська залізниця, довжини 1.451 км., вибудована підчас світової війни, у 1915—1917 роках, полоненими з Німеччини й Австрії. Вона має свій початок у Петербурзі, йде попри південний беріг озера Ладога, звертається на півн.-схід до озера Онега під Петрозаводськом, а відсіля йде просто на північ, через міста Парандовское, Кем і Кандалячв на Мурманськ. Будова тієї залізниці мала величезне значіння для господарської експлоатації Карелії. Мурманська пристань важна тим, що вона єдина на Північному океані не замерзає. Господарський рух у ній з року на рік більшав. Само місто, заложене у 1915 р., мало у 1933 р. 12.000 мешканців, а в 1939 р. вже 117.000. Про те, як важна ця залізниця, свідчить факт, що большевики поклали вже другі рейки, а їх ще за мало.

Але й Балтик не втратив через те для большевиків свого значіння. Навпаки, большевики повели велику акцію для здобуття впливів на ньому. І тому збудували в 1931-33 рр. канал, як сполуку Білого моря з Балтійським. Канал має 800 км. довжини та тягнеться від Фінського заливу через озеро Лалога рікою свір до озера Онега, опісля, почавши від міста Повенец, каналом до озера Віґ, а далі впадає під Сороцьким до Білого моря. Каналом можуть плисти кораблі з вантажем до 3000 тон містоти.

Будова цього каналу не була легка. Біля 227 кілометрів треба було будувати штучний канал, просто гори перекопувати. Під Повенецом побудовано такі шлюзові уладження, що підносять кораблі на висоту 60 м. Усіх шлюзів є аж 19. Для їх будови треба було вивезти 8 мільйонів кубічних метрів землі, а на висипання валів треба було привезти її аж 7 мільйонів куб. метрів. Вистане сказати, що для правильної правби треба було піднести позем води в озері Віґ на цілих 7 метрів. Вже хоча би оці цифри говорять про велич тієї споруди. Ця залізниця і цей канал незвичайно важні не лише для господарських потреб Большевії, але також як стратегічні лінії, зокрема канал, бо ним можна перекидати легкі морські сили з одного моря в друге.

Із днів жаху

В „Українському Слові" (ч. 7), що появляється в Житомирі, находимо спомини А. Білошицького з недавнього минулого п. з. „В застінках житомирського НКВД", які передруковуємо в цілості. — Прим. Ред.

„Надійшов 1937 рік — ювілейний рік двадцятиріччя жидівсько-большевицького панування на Україні. Прискореним темпом готувалась советська влада відсвяткувати свій ювілей на кривавому банкеті, в крові українського та інших народів советського союзу. „В тридцять сьомому году — кров на льоду" — говорили старі люди. Перші місяці 1937 р. показали, що віщування це здійснилося. В прикордонних селах та містах, в усіх кутках країни почались арешти і заслання політично-„неблагонадійних" людей. Серед них не було ніодного жида.

Як ненароком кинутий сірник спричиняє пожежу, так і хвиля диких репресій, заслань та розстрілів швидко прокотилась по всій Україні. Ця страшна хвиля не минула й Житомира.

В будинку НКВД при Миколаївській вулиці, в розкішному кабінеті, застеленому пухнастим килимом, сидів за столом чоловічина середнього росту, смуглявий, з кучерявою чуприною, що виявляла людину східнього типу. Обличчя його не було видно, він схилився, перечитуючи з особливою увагою обемисту відомість. Лише розірвана коверта з печаткою та написом „Дуже терміново", „Цілком таємно", яка лежала на столі, вказувала на те, що з центру одержано особливо важливий наказ.

Нарешті, немов тяжко стомившись, ця людина відкинулась повагом на спинку мякого крісла, обличчя її налилось кровю, ніздрі горбатого носа широко роздувались, божевільні очі витріщились на портрет Сталіна, а права рука нервово шарпала папери, що перед ним лежали.

Це був Шатов — начальник житомирського НКВД. Його губи рухались, ніби він півголосом балакав з портретом Сталіна. Жах та тремтіння охопило б ту людину, яка побачила б Шатова, що розмовляв з самим собою. „Розстріляти тридцять тисяч чоловік! Сто-пятдесят тисяч загнати до концентраційних таборів". Шатов схилив голову в задумі. Раптом скочив на ноги, випростувався та пробурмотів: „Наказ Сталіна та його соратника Єжова перевиконаю на 300... на 400 відсотків". Він кілька разів пройшовся по кабінеті, підійшов до столу, написав писульку і подзвонив.

Того ж дня в 7 год. вечора кабінет Шатова заповнився відповідальними працівниками НКВД. Нараду вів Шатов. „Треба знищити пяту кольону. Нашому соціялістичному будівництву потрібні робітники. Еврей користується повною недоторканістю. Вживайте яких хочете метод розшуку і допитів підчас слідства і суду, але знайте, що завдання Єжова треба виконати!" — закінчив свою промову Шатов.

Машина пущена в рух і робота закипіла. За найменшим підозрінням, за брехливими доносами органи НКВД хватали людей вдень, вночі, вдома, на вулиці, на роботі. Якщо в Америці на кожних пять осіб припадає один автомобіль, то в СССР на кожних пять осіб був один розстріляний, посаджений до вязниці або загнаний в Сибір.

Боса, напівзодягнена, голодна, забита, залякана людина ледве тягнула своє існування. Що вона могла сказати? Тяжкі думи шарпали її, всюди вбачала вона віроломство, зраду, суцільну брехню. Щоб відгородити від сторонніх святі таємниці своєї душі, вона дала перевагу самотности, замкнулася в своїй шкаралупі.

Вожаки жидівсько-большевицької банди відкрито писали, що те, що діється в підвалах НКВД, дорівнює виграній великого бою. Кинено гасло: „Якщо ворог не здається, його вбивають!" Почалась різня.

Протягом 10 днів житомирська тюрма, розрахована на 1200 вязнів, була переповнена. Помістили в ній 30.000 осіб. До домівки зявлялись чекісти, арештували когонебудь, майно конфіскували, сімю викидали на вулицю.

Багатьох викликали у відділ міської міліції, відбирали пашпорти й „добровільно" висилали за межі міста, а дітей розкидали по дитячих будинках. Підвали НКВД переповнились. Чорні автокарети (називали їх „чорний ворон") відвозили арештованих до вязниці. Десятки вантажних машин стояли біля тюрми з заарештованими. Нещасні, ні в чому неповинні люди шикувались у ряди, опускались в болото чи в сніг на коліна, не маючи права навіть голову підвести. Навколо тільки й чути брязкіт крісів, лайку чекістів та крики вартових. Перед тим, як кинули заарештованих до тюремних казематів, робили перекличку. Ніодного жида не було серед тих мучеників. Мов безнадійне провалля, ковтала вязниця нові й нові тисячі арештованих. Цю картину можна було спостерігати щодня упродовж 1937 і на початку 1938 р.

Ось до будинку НКВД швидко підїхало чорне авто. Все воно було залізне, без вікон, мало чотири маленьких купе, ізольованих одне від одного. Охорона окружила авто, з неї по одному виводять арештованих до кабінету слідчого. Слідство йшло швидко: обвинуваченому підсовували заздалегідь приготований протокол допиту з наказом підписати, не читаючи. Якщо це не виконувалось, починались тортури, дике биття. Людям вибивали зуби, торощили щелепи, затискували дверима пальці, вбивали під нігті голки та цвяхи, вивертали та ламали суглоби.

Нещасні, ні в чому неповинні люди, брали на себе які хочете злочини, аби уникнути тортур, перед якими бліднють найвишуканіші катування інквізиції. Ці мученики намагаються скоріше вирватись з кігтів озвірілих слідчих та вернутись до тюрми. Сидячи в тюремних камерах, вдень та вночі чули вони кроки тюремників, бачили, як через маленьке віконце в дверях слідкує за ними чиєсь хиже око, пильнує всі їхні рухи, намагається прочитати з облич думки, наміри. Всі ці переживання невідомі тільки жидам. Тільки їм невідомі почуття, що охоплюють людину, яка чує кроки тюремника в темному і довгому коридорі.

Але найтяжчі і найстрашніші переживання попереду... В підвалах НКВД при Миколаївській вулиці кипить „робота". Тут увязнених, доля яких вже вирішена, переводять до спеціяльних камер... Останні промені сонця ще не встигли згаснути, коли біля вязниці зявилось кілька вантажних авт, на які під посиленою вартою відводять кілька сотень увязнених. Вони востанне кидають погляд поза себе, де у вогневій рямі соняшного заходу стоїть чорний тюремний замок, чекаючи нових жертв...

8 вересня 1937 року на територію садиби ч. 15 вул. Липки зявилось два вантажні авта. Була перша година ясної місячної ночі. Авто підїхало до викопаної ями і зупинилась. Чотири постаті в білих халатах скинули трупи в яму, засипали її. Залишені сліди запеченої крови свідчили, що чекісти заховали під землею першу партію розстріляних. Ці нічні виїзди з трупами тривали аж до кінця вересня. Так протягом жовтня кожної ночі зявлялось 3—4 авта з трупами закатованих, а з 16 жовтня щоночі від 2 до 7 години ранку прибувало по 6—7 авт, переповнених ущерть.

У спогадах залишилась одна з таких листопадових ночей. Непроглядна мряка, біла пелена густого туману. Раптом знялося завивання собак, а за кілька хвилин почувся гуркіт мотору авта. Пятьтонка повагом віхала на територію садиби ч. 15 в Липках і, підіхавши до підготовленої великої ями, зупинилась. Підіхало ще три тритонки з трупами розстріляних. З-за хмар визирнув місяць. У кривавому тумані вимальовувались тіні машин, загрузлих в розмяклу від дощу землю, чорніли величезні ями, метушились в білих беретах, в білих чоботах та халатах чекісти, які з лопатами в руках допомагали шоферам підвести машини до ям.

На автах стояли по дві особи. Вони брали вбитого за голову та ноги, розгойдували й кидали до ями. Та ось уже всіх розстріляних покидано до ями. Тоді на авто влазять ще дві особи, беруть за край брезент і схиляють над ямою. Густо стікає людська кров.

Так одна за одною минали жахливі ночі, аж до липня 1938 року. Поле площею в 5 га за 10 з половиною місяців перетворено в суцільне цвинтарище розстріляних і замордованих. Туди підвезено 406 вантажних авт, які доставили щонайменше 12.000 розстріляних. Серед них не було ні одного жида. Це можна сказати з певністю, тому, що Шатов з жінкою в 1937 році були розстріляні за наказом з центру за те, що він арештував кілька жидів-сіоністів. Новопризначений начальник НКВД, Єременко, не взяв під увагу досвіду свого попередника і через кілька місяців за це ж розстріляно також і його.

Величезні партії увязнених мандрували до стацій. По неосяжних просторах засніженого Сибіру ішли ешелони сірих вагонів з гратованими віконцями. Десятки, сотні тисяч людей гнано до далеких концентраційних таборів. Загальна кількість засланих по СССР перевищувала 15 мільйонів людей.

В імя чого проллялось стільки крови? Все це для безжурного, ситого життя жидів і комуністів та їх посіпак. Час розплати настав. Німецька збройна сила, кермована вождем Адольфом Гітлером, завдала смертельний удар большевицькій гідрі.

А. Білошицький.

Вага дитячої літератури

Людина виховується з народження, а вчиться до гробової дошки: отож виховання й навчання далеко не виключна ділянка школи. Найважнішим виховним чинником в ранніх літах, а також в час обовязкової шкільної науки — є родина й це причина, чому родину треба приєднати для виховних цілей.

Всупереч давнішим вікам наша доба переконана про велику вагу ранніх літ людського життя й тому оточує їх особливою опікою, а не залишає дітей тільки нагля- дові служби. В дитячих літах кладемо основи для фізичного й духового здоровя людини. Відповідний харч, свіже повітря, гартування, забави, вправи — зміцнюють дитячий організм. На духове здоровя складається інтелектуальне здоровя й моральне. В родині вчиться дитина мови, що стає для неї в першу чергу засобом порозуміввання — у вияві бажань чи у вимозі помочі. Мова стає також головним засобом думання. Мова — незвичайно важний складник людського життя. Вплив родини на неї такий важний, що, нпр. вимова, наголоси, деякі слова залишаються із дитинства на ціле життя й по них можна пізнати, хто з яких околиць походить.

У вивченні мови може в великій мірі допомогти дитяча література. Ціле дитинство — майже до десятого року життя (передусім перших пяти літ) знаменує жива уява — фантазійність. Діти дуже люблять фантастичний матеріял, отже казки, байки й інш. Як колись Гомер „Іліядою" й „Одиссеєю" висказав істоту грецького народу, так нашу істоту виражають наша мітологія, казки, байки, звичаї та легенди Знайомлячи дітей з цим фантастичним матеріялом, ми вщеплюємо в них українські первні й через те поглиблюємо українство, а відомо, що первні защеплені в дитинстві дуже тривкі. В цей спосіб можна би віддати велику національну традицію в руки родини, щоб на ній виховувати від найранших літ.

Казковий, байковий та легендарний матеріял у нас великий. Треба би його належно опрацювати, визначуючи придатність по літах життя. Ось вдячне поле для письменників віддати велику прислугу національній культурі. Письменники при тому мусіли б поглибити знання дитячої душі, що дасться легко осягнути завдяки знаменитим працям Дюї, Біне, Шарльоти Білер, Піяніє та Тумліря.

Діти ще люблять рими, поезію, пісні й забави. В них маємо до діла зі складниками порядку, гармонії, повторень, призвичаєнь, які потрібні в будові людської особовости й на які людська природа вразлива.

Заки переберемо відповідний чужинний матеріял, треба посвятити увагу елементові, що виріс на нашій землі. У новому виданні належало б по літах дитячого життя впорядкувати фантастичні твори наших письменників, а також передрукувати з чужих письменників те, що вже було присвоєне й намітити плян у конечному засвоєнні того, що досі в нас незнане, хоч варт його знати.

Дитяча література повинна бути бездоганна щодо мови й змісту. Вже Плятон критично відносився до Гомера, грецької Біблії — як дитячої лектури, бо суперечки богів могли неґативно впливати на молодь. У нас ще конечність зазначувати наголоси в дитячій літературі й то не тільки в ній!

Відомо, що в нас, побіч молитовників, найбільше видавалась дитяча література. Це доказ її поплатности, а коли ще взяти на увагу й суто національний момент, то ми згодом дійдемо до зразкового видавання дитячої літератури з обома зазначеними вже вимогами.

Д-р Володимир Безушко.

ЩО МОЖЕ ВДІЯТИ ОДНА ЕСКАДРА СПАДНИХ ЛІТАКІВ?

БЕРЛІН. Одна невеличка ескадра німецьких спадних літаків, що дістала 10 вересня доручення поборювати запільні шляхи совітських військ, знищила підчас цього лету льокомотиви 5 поїздів та більше число вагонів, 2 омнібуси і 5 інших самоходів, крім цього спричинила пожежу 5 поїздів з далекострільними гарматами. — Ця ж ескадра заатакувала теж одно летовище і підпалила покладов. зброєю 2 двомоторові літаки та 2 самоходи-цистерни, а не маючи ніяких втрат, зістрілила іще три ворожі ловецькі літаки.

ЯКІВ ГАЛЬЧЕВСЬКИЙ-ВОЙНАРОВСЬКИЙ (31)

Проти червоних окупантів

Ми не мусимо мати порахунків в імя ідеї. Коли штаб підходив, ми здалека його бачили і могли були зробити засідку, кращу від большевиків, всіх обеззброїти і постріляти. Чи маю — кажу на доказ моєї щирости — вислати своїх кінних по решту його козаків, щоб їх зібрали і сюди привели?

От. Шепель згодився. Висилаю 10 козаків з Лихом, який по кількох годинах приводить до 70-ох козаків Шепеля. Люди сумні, обдерті, як биті пси. Друга половина козаків Шепеля десь розбіглася по лісі. Червоних було не дуже багато: 2 сотні кінних і сотня піших. Вони попали на місце постою шепелівців несподівано. Частина кращих козаків відбивалась, інші пішли врозтіч, а штаб із Шепелем відійшов в наші ліси.

Послав я своїх козаків до села Брусленова купити 5 баранів, які згодом селянин пригнав на Слобідку. Негайно різники взялись до роботи і по кількох годинах був добрий обід із нашою горілкою. Один старшина обділив рівномірно всіх козаків „віткою". Моя сторожа не дрімала і пильно дивилася на всі боки; особливо стежі слідкували в напрямку Треповського майдану. Я сподівався, що червоні, розігнавши шепелівців, будуть по їхніх слідах посуватись до Кипорового Яру.

Ми весело розмовляли, були немов одним відділом. Шепелівці в голос говорили, що уявляли собі повстанчу діяльність так, як бачать у нас: є коні, добра зброя, козаки одягнуті, зжиті, певні себе, люблять отамана, є що їсти і випити, а у них... пожальси, Боже!

Шепель звертається до мене і каже, щоб я, маючи коні, поїхав у летичівський повіт, бо в тім районі нікого нема. Виходить щось у роді наказу.

Зазначаю от. Шепелеві, що після випадку, який я мав у його відділі і від нього, не може бути мови про мою співпрацю з ним і під його наказами. Зрештою одного слова „Шепель" мало, щоб наказувати таким, як я. Хто зна, чи ті, які прибувають зза кордону, не мусіли б підлягати тим, які більше зорієнтовані на місці.

Нашу розмову перервало кілька стрілів. Прибігає козак-шепелівець і каже, що він з одним хорунжим був на хуторі по тютюн. Надіхали большевики і забили хорунжого, а козак втік. Тепер большевики стріляють на мою стежу, що стежить за рухами червоних і хутко будуть тут.

За хвилину приймаю звіт від козака. Даю своїм кінним наказ сідати на коней і рушати за мною. Звертаюся до Шепеля, щоб його піхота розгорнулась на краю ліса та слідкувала, що буде. Завважаю одну червону сотню під Слобідкою, а друга іде лавою від Миколаївки. Рішаю непомітно садами Слобідки підіхати до самих большевиків і заатакувати їх, коли їхатимуть на ліс, збоку.

Так і сталося: червона сотня з 90 кінотчиками порівнялася з нами. Може вони й бачили кількох кінних, але не думали, що це повстанці, бо перед тим гонили повстанчу піхоту. Своїм скупченим козакам, яким в голові ще шуміла „вітка", наказую цілою силою коней вдарити на червоних. Кричатимемо „Слава!", коли будемо їх рубати. Нас від червоних ділить один хутір. Вони до берега ліса підїздять обережно, в лаві. Ліве їхнє крило зараз заатакуємо.

Вилітаємо. Бачимо вже переляканi обличчя червоних. Кричу „Слава!" і рубаю першого, що навинувся під шаблю. Рубають мої козаки. Червона сотня повертає коней і втікає, а ми женемося за ними. Втеча ворожої кінноти — найкращий момент до її знищення другою кіннотою.

В погоні здибаємо большевицьку тачанку, яка не стріляє. Я з Ониськом Грабарчуком пустився за нею, та трудно її дігнати. Зарубали ми з 15 большевиків, але зловили всього 4 коней, решта втекла за большевиками. Від трупів козаки позабирали шаблі і кріси з набоями.

Я дивлюся, чи часами большевицька піхота не візьме нас в „перепльот". Ні, її нема — певно залишилась в Треповськім Майдані. По короткім відпочинку, використовуючи добрий підхід ром, їдемо на стріч другій большевицькій сотні. Та вона

Студентські справи

Головна Комісія Допомоги Українському Студентству при Українському Центральному Комітеті в Кракові розділює стипендії та одноразові допомоги для українських студентів та абсольвентів високих шкіл, фахових шкіл і курсів для докінчення студій та спеціялізації в обраній ділянці знання.

Умовини одержання стипендії такі:

1. Стипендію признається засадничо на протяг одного семестра. Вона може бути продовжена, якщо студент-стипендист поновить при кінці семестра прохання та предложить відповідні свідоцтва пильности й поступів у науці.

2. Старатися про стипендію чи одноразову допомогу може кожний український студент, чи абсольвент високої школи, фахової школи та курсів у Німеччині, в Протектораті, в Генерал-Губернаторстві й теж у інших краях, що відповідає ось таким вимогам:

а) характер без закиду — в минулому й тепер,
б) понадпересічна здібність,
в) активність у суспільному житті,
г) матеріяльна беззасібність.

3. Подання про стипендію чи одноразову допомогу складати до 10. жовтня до Українського Центрального Комітету в Кракові, відділ КоДУС.

4. При заходах у справі стипендії кожний студент подає докладно, яку ділянку знання і на якому університеті задумує студіювати, при чому зясовує (у поданні коротко — в життєписі основно), чому саме цю ділянку знання обрав.

5. До подання долучити:
а) життепис у двох примірниках,
б) посвідки дотеперішніх студій: свідоцтво зрілости й свідоцтва зложених іспитів у високих школах, найкраще в леґалізованому відписі,
в) опінії громадянських установ та студентських організацій,
г) свідоцтво матеріяльної беззасібности студента та його близької родини,
г) письма визначніших професорів про особу студента та його осяги. Можуть також бути тут долучені поручення відомих українських громадян,
д) 2 фотографії.

Крім цього початкуючі студенти предложать:
е) посвідки відбутих таборів праці, інструкторських і т. п.,
є) посвідку громадян-фахівців, що кандидат надається на обрану ділянку знання
з) лікарське свідоцтво.

6. Щодо вибору знання та місця студій, стипендист мусить бути готовим підпорядкуватися рішенню Комісії ДУС.

До подання про продовження стипендії треба теж долучити всі вище згадані прилоги.

Комісія Допомоги Українському Студентству:
Д-р Глинка Роман, референт.

ЗРАЗОК ПОДАННЯ.

Імя й прізвище, Дата . . . .
адреса замешкання.

До
Комісії Допомоги Українському Студентству
при Українськім Центральнім Комітеті
в Кракові.

Прохаю признати мені стипендію (повну, половину, одноразову допомогу) в семестрі (зимовім, літнім) : : : : : : : : : . . . .
на студії університету — відділ . . . .
техніки — відділ . . . .
школи : . . . .
у місті : . . . .
Мотиви : . . . .
: : : : : : : : : : : : : : : : : : : :
: : : : : : : : : : : : : : : : : : : :

Прилоги:
1. . . . . . 6. . . . . .
2. . . . . . 7. . . . . .
3. . . . . . 8. . . . . .
4. . . . . . 9. . . . . .
5. . . . . .

Власноручний підпис.

ГЕРОЙСЬКИЙ ПОДВИГ ОДНОГО ЧЕТАРЯ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

БЕРЛІН. Коли в боях за ріку Луґу створили німецькі війська в одному місці мостовий причілок, кинули большевики чергового дня сильні піхотні та панцирні сили у бій з метою захопити в свої руки цю німецьку заставу. Під охороною сумерку вдалося одному важкому совітському танкові підійти на 150 м. до боевого становища німецького полку та взяти його під безпосередній обстріл. В обличчі грізної небезпеки вхопив четар одного панцирного куреня піонірів баньку з бензином та кілька ручних гранат і підсунувся аж до самого большевицького танка. Незавважений совітськими вояками, підповз він аж під сталевого велита й обляв його бензиною, яку опісля підпалив ручною гранатою. В кількох секундах станув увесь танк у полумені. Залога, не маючи можливости втекти, застрілилася.

ОДНА НІМЕЦЬКА ДИВІЗІЯ ПІХОТИ РОЗБИЛА 295 СОВ. ТАНКІВ.

БЕРЛІН. У завзятих боях на одному відтинку східнього фронту втратили большевики 10 вересня, як про це уже повідомлено, 68 танків та кількасот полонених. — Бої тривали серед важких кривавих втрат для большевиків і 11 вересня. Совіти втратили чергових 29 танків і так число знищених на цьому відтинку танків зросло до 97. Одна німецька дивізія піхоти знищила в боях останніх днів 127, а від початку боїв на Сході розбили піхотинці тієї дивізії залом 295 сов. танків.

НЕЗВИЧАЙНІ ОСЯГИ НІМЕЦЬКИХ ПІОНІРІВ.

БЕРЛІН. Незвичайно багаті в ріки околиці східнього фронту ставить щоденно нім. піонірів перед новими труднощами. Швидка перемога цього превеликого числа природніх перешкод має для ходу війни вирішальне значіння. З лискучих осягів німецьких піонірів подробиці заслуговують справді на подив. Так напр. один курінь піонірів збудував у короткому часі — 15 годин 24-тоновий помічний міст, довгий на 40 м. і широкий на 3,60 м., а в ході 31 годин окремо 80 м. іншого моста. Цей осяг говорить ясно про незвичайний хист німецького вояка та якість його приладдя.

вже не далася заскочити. Це трудно було зробити вдень, у відкритім полі. З віддалости 1 км. друга червона сотня завернула перед нами в село Миколаївку. Онисько Грабарчук зліз з коня і післав їм вслід кілька серій з легкого кулемета.

Вертаємося до шепелівців переможцями. Ми задоволені із себе. Уявляю, що думав Шепель, його штаб і козаки. Мої козаки кажуть до шепелівців: „Оттак у нас воюють!"

Ночувати там, де ми бились з червоними, не можна було, бо завтра тут будуть большевицькі перевертні. Тому ми, поховавши хорунжого в гаю на Кипоровім Ярі і прочитавши молитву над його могилою, виїхали за село Каміногірку, де в лісі стали на постій.

Іван Паньковецький, злий дух Шепеля, дивиться вовком на мене і моїх козаків, нічого зі мною не говорить. Шепель так само мовчить і бокує від мене. Лише Харитон Паньковецький, не знаю, щиро, чи ні, кілька разів говорив зо мною, нарікав на Шепеля. Казав, що охоче залишився б у мене, але це йому не випадає. Сотник Ковбасюк і ще кілька старшин щиро балакали і нарікали на Івана Паньковецького та Шепеля. Виявилось, що одного старшину, який був у Шепеля, з бувшої юнацької школи, і одну чорняву панну, яку я бачив, Шепель „вислав ніби за кордон з устними звітами", а в дійсності наказав двом козакам їх замордувати, бо „забагато знали". Ті козаки мали більше сумління, пустили обох далі, а до Шепеля принесли куртку замордованого поручника. Обоє невинні, здається, перейшли до Польщі і хіба мали що оповідати емігрантам.

Сотник Ковбасюк і решта старшин з регулярних українських дивізій ніяк не могли допустити, щоби щось подібне було між повстанцями і взагалі існував такий негативний тип, як ославлений Шепель та його штабові „різники". Один з тих „різників" — Іван Паньковецький возиться з бабами. Відчувалося, що Шепель є номінальним отаманом, а всіма справами керує І. Паньковецький, пан життя і смерти усього відділу. Старшини в числі 47 осіб просять мене, щоб я взяв їх до свого відділу, бо в цій душній і непевній атмосфері вони довше не видержать. Відповідаю, що з великою охотою взяв би їх до себе, але з моментів їм відомих не можу покищо цього зробити. Я взяв своїх 45 козаків, а решти не можу перетягати до свого відділу.

На другий день облава на Кипоровім Ярі. Ще не знаю кілька большевиків прийхало і що роблять. Облави я сподівався ще вчора, тому перейшли ми всі 5 км. від Кипорового Яру на південь за Каміногірку. Моїх і Шепеля людей є разом 125 багнетів і шабель. Всі хотітимуть їсти, тому я післав своїх козаків до сексота в Каміногорці, щоб реквірували у нього 1½ річного бичка. Рано наші кухарі вже варили страву, коли почули ми далекі стріли з кулеметів на Кипоровім Ярі. Можуть собі на „ура" стріляти, але там нікого не знайдуть. Щоб нас не заскочили, пильно стережемося.

Чую незадоволення своїх і шепелевих козаків із поведінки І. Паньковецького. Багато з них звертається з домаганням, щоб цю його комуністку якось ізолювати. Паньковецький пішов кудись на нараду з своїми прибічниками. Я використовую відсутність І. Паньковецького і даю наказ своїм козакам, щоб вони леґайно повісили його коханку. Вмить мій наказ виконується тихо, без крику. Мотив такий: відділ Шепеля здеморалізований, коханка Паньковецького могла втекти, міг він її пустити на волю; тоді все, що чула й бачила гарна панянка-комуністка протягом кількох тижнів, опиниться в черезвичайці. Для неї це була романтична пригода, а нас її свобода коштувала б чимало крови. Тому вона згинула.

Надходить І. Паньковецький і бачить, що його „симпатія" висить на дереві. Кинувся, як скажений пес і почав з револьвером допитуватись козаків, хто це зробив. Підійшов і до моїх козаків, які іронічно всміхались й сказали, що панна сама повісилась. Тоді він десь знову в кущах зник. Він знав, що панна сама не повісилась, а її повісити міг дати наказ я або Шепель. Видно, він справджував, хто дав наказ.

(Далі буде.)

„Маслосоюз" за большевиків

Усі знаємо, яку визначну ролю відограв у Галичині в українському господарському житті „Маслосоюз". З року на рік зростав перед війною, і розбудовував серед важких під Польщею умовин разом з іншими українськими установами наше, організоване господарське життя.

Коли ж восені 1939 р. Галичину зайняла червона армія, продукція молочарень зразу знизилася і то з двох причин: село перестало доставляти дотеперішню кількість молока, 2) не стало людей до обслуги молочарень. Одних забрали до війська, інші втекли перед „визвольниками". Большевики вважали цей стан за саботаж.

Врешті „Маслосоюз" втратив свою незалежність. Дня 1. січня 1940 його обєднали зі споживчою кооперацією, ліквідуючи також „Центросоюз" і „Народню Торговлю" та переформовуючи цілу українську кооперацію на свій лад. Усі ці організації, а з ними й „Маслосоюз" втратили з новим адміністративним подїлом свою передвоєнну організацію. У продукції маслосоюзних варстатів прийшов занепад. Село просто не хотіло давати молока, бо знало для кого воно призначене, до того по смішно низьких цінах, просто за безцін. Ненависть до наїздника і відомості про насильне усування наших кооператорів з відповідальних становищ та насаджування большевицьких недоуків також причинювалося до того. Зрештою люди вибувалися коров, бож нащо було дбати про них, коли їх кожного дня могли забрати до колгоспу. Краще продати завчасу.

Тимчасом большевики насаджували на всіх молочарських станицях „своїх" людей, дарма, що вони були зовсім нефахівцями. Ось наприклад усунули з централі давнього торговельного референта, а агенди приділили жінці большевичці, яка зовсім не знала діла і не вміла дати собі ради.

У 1941 р. знову переорганізували молочарство. Створено „Маслопром", а його директором став колишній куховар. Були також колишні візники та їм подібні „молочарські фах'івці", яких присилала до „визволеного краю" у великих кількостях совєтська влада.

В таких умовинах доцільна праця стала фікцією. Найважнішим їх ділом була комуністична пропаганда, яка прикривала перед владою їх лінтяйство, неуцтво, недбальство. Тим обманювали вони свою владу, своїх зверхників. Статистика — очевидно зовсім фальшива і доноси про саботажі галичан-українців були змістом їх звідомлень про невтомну діяльність у краю.

Вкінці прийшла війна. Всі установи вертаються до випробуваної десятиліттями системи своєї праці. Вернеться й „Маслосоюз."

Атаки на совітські транспортові поїзди

БЕРЛІН, 12. 9. — 4 німецькі боєві літаки вдатно поцілили 10. 9. підчас атаки на залізничі шляхи на південному відтинку східнього фронту бомбами 7 вантажних поїздів і всі важко ушкодили, а частинно знищили. В одному поїзді-цистерні вибухла пожежа і він у короткому часі згорів до тла. Інша частина боєвих літаків зaатакувала й важко ушкодила 10 відставлених на залізниці транспортних поїздів. Літаки заатакували з висоти 30 метрів стоячий за залізничою стацією вантажний поїзд і скинули його зовсім із рейок цільними бомбами та знищили. Згодом летуни обстріляли ще покладовою зброєю льокомотиву та знищили. Кілька вагонів-цистерн, що стояли біля поїздів, згоріли після перевернення.

КОДЕКС ЖИДІВСЬКОГО ПРАВА У СЛОВАЧЧИНІ.

БРАТИСЛАВА. Словацький уряд поклав окремим кодексом жидівського права основи під правне становище жидів у Словаччині. Цей кодекс, що має коло 300 параграфів, обхоплює окремим розпорядком поняття „жид", зрештою згідно з нірнберським законами Німеччини. До найважніших постанов цього розпорядку належить і те, що мішані подружжя арійців із жидами, як також будькі позаподружні взаємини арійців з жидами відтепер заборонені. Крім цього жиди не сміють вступати до словацької армії, а деякі фахи, зокрема т. зв. вільні фахи для них замкнені. Всі жиди та жидівські мішанці першого ступня мають носити на зовнішній одежі відзнаку жидів — сіонську зірку. Цей знак має бути теж на всіх листах, призначених для жидів, що зокрема мусять мати докладну адресу надавця.

АНГЛІЙСЬКО-БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ СОЮЗ — ЦЕ ОСЯГ СВІТОВОГО ЖИДІВСТВА.

АНКАРА. Згідно з вістками, які прийшли сюди, відбув сіоністичний діловий комітет для Палестини своє річне засідання, на якому голова комітету, Шертік, виголосив реферат про політичне положення у світі. Він ствердив, що в англійсько-совітському союзі добуло світове жидівство вперше великий успіх, бо міродатні жидівські кола Англії, Злучених Держав та Совітів від місяців намагалися здійснити цей союз.

ВІДБИТА АТАКА СОВІТСЬКОГО БАТАЛІОНУ.

БЕРЛІН. Большевики заатакували в силі одного баталіону 11. 9. німецькі становища в одному місці східнього фронту, та німецька піхота перейшла в наступ і знищила совітський баталіон. В ході тих боїв взяли німецькі відділи 400 полонених.

ШВИДКА ВІДБУДОВА КАРЕЛІЇ.

ГЕЛЬСІНКИ. Як повідомляють, вже в найближчому тижні відбуватиметься на Карельській вузині нормальна залізнича комунікація. Ця подія підтверджує тільки незвичайний осяг праці фінських піонірів, що з подивугідною швидкістю привели до ладу сильно ушкоджені залізничі шляхи.

ДВІ ВАЖКІ МОРСЬКІ ВТРАТИ АНГЛІЇ.

СТОКГОЛЬМ. Згідно з урядовим повідомленням британської адміраліції затопили помічний пароплав „Тонбрідж". Найближчу родину залоги повідомлено, що моряки корабля загинули.

НЮ-ЙОРК. „Асошіейтед Пресс" повідомляє, що на Тихому Океані затопив німецький нищильник торговельної фльоти моторовий пароплав „Кота Нопан",колись голяндський корабель, який мав 7.322 тон містоти і був в англійській службі.

ЧАСТИНА ПЕРСОНАЛУ ФІНСЬКОГО ПОСОЛЬСТВА В МОСКВІ ВЕРНУЛАСЯ.

ГЕЛЬСІНКИ, 14. 9. — Як подають із місцевих джерел, частина персоналу бувшого фінського посольства в Москві приїхала до Фінляндії після 11-тижневої їзди. Члени посольства розказують живі подробиці про гостру поведінку, яку вони зустрічали з совітського боку й означують як найгірший час їхній 6 тижневий полон на совітсько-турецькій прикордонній стації Ленінатан у малому вагоні. Поведінка Туречинни з фінами, як подають ці особи, була надзвичайно добра.

НЕВДАЛИЙ НАПАД НА ФРАНЦУЗЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

БЕРЛІН. Дня 3. вересня напав озброєний англійський рибацький корабель на отвертому морі на французький пароплав „Тлянзен", щоб його захопити. Після даремного обстрілу зміг всетаки вантажний корабель при допомозі французького торпедовця „Фуже", що наспів йому з допомогою, плисти далі й прибути 6. вересня до Орану.

АНГЛІЙСЬКІ ВОЯКИ ПЕРЕД ШВАЙЦАРСЬКИМ ВОЄННИМ СУДОМ.

БЕРН, 14. 9. — Воєнний суд у Льозанні присудив кілька тижнів вязниці 6 англійським воякам, у тому одному підстаршині, які були інтерновані в Швайцарії, з приводу крадежі й пасерства. Їм доручено підчас великої пожежі взяти участь у гашенні пожежі та забезпеченні нерухомостей. Знайшовши в одній шафі гаманець із 13 французькими монетами, ці вояки забрали його та виміняли гроші в склепі на швайцарську валюту.

ЗАКЛЮЧЕННЯ СЛОВАЦЬКО-БОЛГАРСЬКОГО ГОСПОДАРСЬКОГО ДОГОВОРУ

БРАТІСЛЯВА, 14. 9. — В середу закінчено в Братіславі, в міністерстві закордонних справ, господарські переговори про виміну товарів між Словаччиною та Болгарією. Виміна товарів буде на підставі приватних компенсацій, при чому оба партнери договору задержують собі контролю ввозу й вивозу.

СОВІТСЬКІ СПРОБИ ПЕРЕХОДУ ЧЕРЕЗ ВОЛХОВ ВІДБИТІ.

РИГА, 14. 9. — Совітські частини пробували вночі на 11. 9. у трьох місцях перейти через Волхов у районі на північ від Новгороду. Спроби, серед кривавих втрат для них, були відбиті.

ЛІТАКИ РОЗТОРОЩУЮТЬ СОВІТСЬКІ СТАНОВИЩА.

БЕРЛІН, 14. 9. Один німецький летунський загін заатакував 11. 9. боєвими й спадними літаками совітські становища в середньому районі східнього фронту, переводячи в надзвичайній акції 27 атак на совітські становища. Підчас цих вдатних налетів знищено 3 гармати та ушкоджено їх більшу кількість. Цільно скинені бомби на совітські повзи знищили 8 панцирних авт та ушкодили 5 дальших, так що треба рахувати їх втраченими.

МОРСЬКА АРТИЛЕРІЯ ЗІСТРІЛИЛА АНГЛІЙСЬКИЙ ЛІТАК.

БЕРЛІН, 14. 9. — Німецька морська артилерія зістрілила 11. 9. один англійський боєвий літак, який пробував наблизитися до побережжя зайнятих просторів.

НОВИНКИ

КАЛЕНДАР

ВЕРЕСЕНЬ.
14. Неділя — 14. по Зісл. св. Духа.
15. Понеділок — Мч. Маманта.

— НАДЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ Кооп. „Український Консум", кооп. з відповідальністю уділами в Кракові, відбудуться в четвер дня 18. вересня 1941 р., в 18-ій год. в салі харчівні УДК при вул. Зеленій ч. 7 (офіцини), І. поверх, із слідуючим порядком нарад: 1) Відкриття Зборів. 2) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 3) Зміна § 31 статуту кооперативи. 4) Внески й запити. — Тому, що скликані на день 6. вересня 1941 Надзвичайні Загальні Збори з повищим порядком нарад не відбулися з приводу неприявности вимаганої статутом кількости членів, ІІ. Надзвичайні Загальні Збори вирішать усі справи, які стоять на порядку нарад без огляду на кількість приявних членів. — За Надзірну Раду: І. Кузів, голова.

— СПРАВА ПЕРЕПУСТОК НА ВОЛИНЬ. Повідомляємо, що від 9. вересня ц. р. військове пасштелле не видає перепусток на Волинь. Надалі буде видавати такі перепустки цивільне пасштелле. В найближчих днях подамо дальші інформації.
Відділ Праці УЦК.

— UCRAINICA. В німецькому журналі „Фольк ім Остен" (ч. 9. за липень 1941), що появляється в Букарешті, поміщена стаття відомого українського публіциста д-ра М. Ковалевського, який є теж нашим кореспондентом у Румунії, п. н. „Україна — освободжений край". Автор обговорив коротко історію України з її взаєминами з Німеччиною та довше зупинився над боротьбою України з большевиками. — Крім цього в німецькому щоденнику в Румунії „Остдойче Таґесцайтунґ" (ч. 135) находимо інтервю кореспондента цього часопису з д-ром М. Ковалевським на тему „Україна та українці".

— ЗМІНА ПРИМІЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОМЕШКАНЕВОГО ВІДДІЛУ В КРАКОВІ. Український помешканевий відділ у Кракові, що приміщувався досі при вул. Любіч ч. 5, партер, переніс свої бюра в цьому самому будинку до кімнати ч. 20 партер (вхід через кімнати польського помешканевого бюра). — При цій нагоді пригадуємо українському громадянству нашу пересторогу в справі найму помешкань, поміщену недавно в „Кр. Вістях". Не зважаючи на пересторогу, не всі громадяни віддають вільні помешкання та меблі перед своїм відїздом із Кракова українському помешканевому відділові, хоча в перестoрозі звертали ми увагу на карно-адміністраційні наслідки, які така поведінка мусить за собою потягнути. Тому ще раз перестерігаємо тих, які відїжджають із Кракова, щоби для добра цих українців, які місяцями нераз ждуть на вільні помешкання, та у власному, добре зрозумілому інтересі — кожний, хто відїжджає з Кракова, бодай на тиждень перед своїм відїздом зголошував в українському помешканевому відділі помешкання, яке задумує залишити, та віддав до диспозиції уряду досі вживані меблі. Кожного, хто не підчиниться цим розпорядкам, німецька влада потягне сейчас до карно-адміністраційної відповідальности без огляду на те, де б він не виїхав. — Усі українські часописи проситься передрукувати цю оповістку. — Український Допомоговий Комітет у Кракові.
2660 1-3

— НА ДОПОМОГУ сиротам, вдовам і родинам замордованих зложили в золотих: Борис Евген, Сосновіц 1000, Ґардецька Ірина 100.

— СВЯТОЧНЕ ЗАКІНЧЕННЯ ДИТЯЧОГО САДКА в селі Баниця к. Снітниці відбулося 28. серпня ц. р. Вдатні вправи, деклямації й співи є доказом, що праця не пішла надармо. Свято закінчено відспіванням національного гимну. На святі були гості з Чирної і Береста. Організацією садка зайнялися місцеве учительство й селяни під проводом о. Ярослава Гребеняка.

— ВЕЛИКА ХУРТОВИНА В АЛЬЖИРІ. Як повідомляють із Орану, околицю Племсен навістили великі хуртовини. Град знищив зовсім чимало хат туземців, 9 осіб було вбитих, більше число ранених. Залізнича комунікація між Племсен і Уджда перервана.

— ОКРЕМА ВІДЗНАКА ДЛЯ ЖИДІВ НІМЕЧЧИНИ. Денник державних законів оголосив поліційний розпорядок, згідно з яким можуть жиди появлятися в публичних місцях Німеччини тільки з жовтою жидівською зіркою, що її мають носити на лівій частині грудей верхньої одежі. Розпорядок входить у силу з днем 10. вересня.

— ЗЕМЛЕТРУС У СХІДНІЙ ТУРЕЧЧИНІ. Як повідомляє радіо з Анкари, в пятницю вранці землетрус навістив положені на сході Туреччини міста: Ерцінґан, Каракосте, Бітліс і Фан. Землетрус тривав 30 сек. У кількох селах мешканці згинули під руїнами завалених домів.

— ВЕЛИЧЕЗНА ПОЖЕЖА В ШІКАҐО. Вночі на четвер вибухла в одному магазині в Шікаґо велика пожежа. Ліквідування пожежі, до якого викликано численні противогневі сторожі міста Шікаґо, було дуже утруднене вибухами нагромаджених у магазині припасів оливи та муніції. Ці припаси відсичували щораз то вогонь та викликували великі стовпи полумені. Тому аж до ранішніх годин не могли ще пожежі вгасити. Шкоди обчисляють на кілька мільйонів долярів.

Українська православна парохія в Берліні

Довголітні заходи православних українців у Німеччині заснувати українську православну незалежну від москалів парохію закінчилися нарешті успішно. Заснована 6. червня 1937 р. УПП в Берліні проголосила себе парохією Української Автокефальної Православної Церкви, а тимчасово підпорядкувала себе канонічно Автокефальній Православній Церкві в Генерал-Губернаторстві. Німецьке міністерство для церковних справ листом з 28. серпня 1941 (ч. ІІІ. 1879/41) у відповідь на лист митрополита Діонісія з 13. травня 1941 (ч. 543) дало свою згоду на те, щоб УПП в Німеччині була канонічно підпорядкована Автокефальній Православній Церкві в Генерал-Губернаторстві. Митрополит Діонісій листом із 30. серпня 1941 (ч. М. 1006) прийняв УППарохію під свою канонічну юрисдикцію.

Німецька ж влада листом берлінського суду з 1. вересня 1941 (ч. 582 V. R. 12839) затвердила УПП й оповістила, що УПП в Німеччині записана 30. серпня 1941 р. в німецькі урядові реєстри під ч. 12839.

Таким чином Українська Православна Парохія, терен діяльности якої поширений на всю Німеччину, канонічно та юридично оформлена.

Душпастирем УПП в Німеччині призначений о. протоєрей Ф. Білецький. Церква УПП — св. архистратига Михаїла — незабаром приміщуватиметься в одній із старовинних берлінських церков, про що своєчасно буде повідомлення. Адр. УПП: **Erzpriester Fedir Biletzky, Berlin-Charlottenburg 2, Knesebeckstr. 32. Fernspr. 92-32-24.**

—o—

За „Відзнаку фізичної справности"

Подаємо до відома українському громадянству, зокрема молоді м. Кракова, що при Відділі Опіки над Молоддю та Родиною створено Комісію до переведення проб за „Відзнаку Фізичної Справности". Комісію створено в такому складі: 1. організатор проби ВФС проф. Антонович Адам, 2. поучник фізичного виховання п. Варцаба Іван, 3. лікар д-р Гордійчук Кордасевич Роман, 4. секретар п. Целевич Евген.

Тренінги вже відбуваються, почавши від 3. вересня що-середи і суботи від год. 4—6 попол., та в неділі від год. 10—12 передполуднем на площі при вул. Коперника 23. За „Відзнаку Фізичної Справности" може старатися кожний, що скінчив 15-ий рік життя (жінки 16-й рік життя) і викажеться певними осягами з таких ділянок:

1. Руханки й плавання на 100 м.
2. Скоки.
3. Біги до 800 м., плавання до 100 м. на час і їзда на совгах до 500 м.
4. Мети, бокс, шерм, спортові гри, стріляння.
5. Марші, довгі біги, совгарські, лещетарські, наколесницькі, веслярські прогульки, кінний рейд і плавання до 1000 м.

Кожний, хто зголошується до проби, вибирає собі з кожної з повищих пятьох груп по одній вправі, в яких мусить осягнути передбачений правильником вислід.

Щоб дати змогу якнайширшим кругам старшої молоді здобути „Відзнаку Фізичної Справности" даємо нагоду одночасно відбувати на площі спортову заправу. — Ближчі пояснення разом із табелею вимог, дістануть зацікавлені при зголошеннях у Відділі Опіки над Молоддю та Родиною УЦК, вул. Зелена 26, або на площі в означених днях у часі тренінгів. — Ствердження стану здоровля переводить лікар д-р Гордійчук Кордасевич Роман у годинах приймань від 2—4 поп. кожного дня, вул. Ясна 4, ІІ. п.

Відділ Опіки над Молоддю та Родиною.

ЖЕРТВУЮЧИ НА ФОНД УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТА — ПОМАГАЄШ РІДНІЙ НАЦІЇ Й СОБІ!

Жертви на Фонд Українського Студента: Українбанк, Краків.

ІТАЛІЙСЬКЕ ЛЕТУНСТВО БОМБАРДУВАЛО УСПІШНО МАЛЬТУ.

РИМ. 13. 9. — Головне Командування Італійської Армії подає:

Минулої ночі бомбардували успішно ескадри італійського летунства морські та летунські бази на Мальті. Інші літаки бомбардували рафінерії в Гайфі, де вибухли великі пожежі та летунський майдан Лярнака на острові Кипр. Ворог зробив новий напад на Палермо: 4 вбиті і 12 ранених серед населення, деякі шкоди в будинках.

В північній Африці на сухопутному фронті діяльність артилерії та передових частин. Італійські та німецькі літаки заатакували склади і оборонні влаштування у Тобрук і Марса Матрук та бомбардували висунені летовища і залізничі влаштування у Фука, де заподіяли вел. шкоди. Англійські літаки скинули кілька бомб на Бенґазі, але жертв не було. У східній Африці відкинено рішуче ворожі спроби нападу на відтинку Кулькаберт.

На Атлянтику затопив один підводний човен під командою корвет-капітана ді Косатто великий корабель-цистерну; один пароплав містоти 5450 тон, який треба вважати втраченим, поцілили торпедою.

8 БОМБ У СОВІТСЬКИЙ ВАНТАЖНИЙ ПОЇЗД.

БЕРЛІН. Німецьке летунство спрямувало 11 вересня свої успішні атаки на совітські лінії довозу. В налетах на вантажні поїзди ушкодили та частинно знищили літаки 12 поїздів. Декілька поїздів поцілено бомбами і вони частинно згоріли. Один совітський панцирний поїзд дістав 8 цільних бомб і став тому нездатний до бою. Ряд важних стацій обкинено бомбами, а залізничі шляхи перервано в багатьох місцях влучними поцілами бомб. Крім цього німецькі нуркові літаки заатакували двічі табор запасних частин, при чому поцілено важкими бомбами чимало будинків та частинно розвалено їх.

НЕГАЙНО РОЗСТРІЛЯТИ, РОДИНИ АРЕШТУВАТИ!

ГЕЛЬСІНКИ. Фінським військам попав у руки приказ число 270 з 16. 8. 1941 найвищої оборонної ради за підписом Сталіна, Молотова Ворошилова, Будьонного і Тимошенка. У приказі якнайстрогіше осуджується втечу 3-х совітських генералів, а саме команданта 18. армійського корпусу ген. поручника Качалова, команд. 12 армійського корпусу ген. поручника Понделя і командуючого 8 армійським корпусом, ген. майора Корольова, які піддалися в полон. Цих генералів напятновано як боягузів і злющих дезертирів. У звязку з тим приказ доручає, що всі політичні уповноважені і начальні команди обовязані всякого рода дезертирів і боягузів, які викручуються від бою, оминають трудноці і усуваються з поля боїв поступати як зі зрадниками, арештувати, або негайно розстріляти. З їхніми членами родин слід так поступати, як з державними зрадниками, себто негайно арештувати. Далі в приказі говориться, що політичні комісари і командanti при відділах повинні вважати на те, щоб ніхто з командантів не усував відзнак, не втікав поза фронт, не піддавався ворогові, або як це називається далі в приказі, не ховався по дірах. Коли ж такий начальник, або поодинокі вояки совітської армії пропонують піддатись ворогові, тоді треба негайно знищити всіми засобами, які є до розпорядимости. Приказ доручено відчитати всім частинам військ, як компаніям, ескадронам, батеріям і командам частин та штабам.

ЖЕРТВИ АНГЛІЙСЬКОГО НАЛЕТУ НА ПАЛЕРМО.

РИМ, За урядовим списком було підчас англійського летунського налету на Палермо, вночі на 8 вересня, 41 вбитих і 56 ранених

Виміна грошей у Галичині

Як це ми вже подали у попередніх числах „Краківських Вістей", в області Галичина законним середником заплати є від 8. вересня ц. р. золотові банкноти.

Тут подаємо до відома, що для виміни призначені ось такі банкові установи:

1)Відділи Емісійного Банку у Львові, Дрогобичі, Коломиї, Перемишлі, Станиславові й Тернополі.

2) Центробанк у Львові.

3) Українбанки в таких місцевостях: Бережани, Бібрка, Богородчани, Болехів, Борщів, Борислав, Броди, Буськ, Бучач, Галич, Глиняни, Городенка, Городок, Грималів, Гвоздець, Делятин, Добромиль, Долина, Дрогобич, Жовква, Журавно, Жидачів, Заболотів, Заліщики, Збараж, Зборів, Золочів, Калуш, Камінка стр., Коломия, Комарно, Копичинці, Косів, Любачів, Монастириська, Мостиська, Миколаїв, Надвірна, Перемишль, Перемишляни, Підгайці, Рава Руська, Радехів, Рогатин, Рудки, Самбір, Скалат, Святин, Сокаль, Станиславів, Старий Самбір, Стрий, Судова Вишня, Тернопіль, Теребовля, Товсте, Товмач, Турка, Угнів, Устрики дол., Ходорів, Чортків, Щирець, Яворів і Янів.

СТУДЕНТИ — МАЙБУТНІ КЕРМАНИЧІ НАРОДУ!

Жертви на Фонд Українського Студента: Українбанк, Краків.

ОГОЛОШЕННЯ

ЦІНА ОГОЛОШЕНЬ: Ціла сторінка 600 зол., пів сторінки 320 зол., ¼ сторінки 180 зол., ⅛ сторінки 150 зол., 1/16 сторінки 80 зол.
МЕНШІ ОГОЛОШЕННЯ: 1 миліметер ширини 1 шпальти (або його місце) 1 зол. — В тексті 100% дорожче, на першій сторінці 200% дорожче.
ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ: 30 сотиків за слово, найменше 3 зол. Для шукаючих праці 15 сот. за слово. Матримоніяльні по 50 сот. за слово.
КНИЖКИ: Всі книжки нашого видавництва продають книгарні й адміністрація видавництва. Хто хоче замовити книжки просто на свою адресу — повинен наперед прислати належітість і на пересилку, а тоді вишлемо бажані книжки.

ПЕРЕДПЛАТА „Кр. В.": Передплату треба висилати згори. Передплата однакова в краю й закордоном. Часопису на кредит не можемо висилати. При зміні адреси треба все подавати попередню адресу.

ВИСИЛКА ГРОШЕЙ: Гроші на передплату з Генерального Губернаторства треба посилати переказами або чеками нашого видавництва Sch A Warschau Nr. 3.812. З Німеччини чеками нашого видавництва на Postscheckkonto Berlin № 68085.
З Протекторату: чеками „Українського Видавництва" Postsparkasse Prag 78.513. — Із Словаччини чеками Tatra banka, filialka v Bratislave Bratislava, № 5015 на р-к Ukrainske Nakladatelstvo v Krakove. — Курс 1 нім. марки 2 зол., 1 чеської кор. 0.20 зол., 1 словацької кор. 0.20 зол.
При висилці грошей все треба подати на що призначені гроші. Звертаємо увагу: подавати чітку і докладну адресу.

За Редакцію відповідає начальний редактор М. Хомяк у Кракові. Видає „Українське Видавництво", Краків, вул. Райхсштрассе 34, Ц. Тел. 230-39.
З друкарні „Нова Друкарня Денникова" під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: Hauptschriftleiter M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. — Druck: „Neue Zeitungsdruckerei". Kommissarische Verwaltung. Krakau. Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher 102-79